

O'ZBEKISTONDA MADANIYAT VA SAN'AT SOHASI FAOLIYATINI
BOSHQARISH SIYOSATI

To'g'onboyeva Ziyodaxon Dilshodjon qizi

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

3-bosqich talabasi

Mo'minmirzo Xolmo'minov Zokir o'g'li

Ilmiy rahbar:

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Yangilanayotgan O'zbekistonning davlat siyosati ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanmish oliy ta'lim tizimidagi yangiliklar, xorij tajribalari asosida ta'limni tashkil etish, bu borada birinchi navbatda o'quv adabiyotlarining yangi avlodini yaratish yozilgan boshqaruv mohiyati, maqsad, vazifalari, jarayonlari, funksiyalari, yo'nalishlari, uslublari, boshqaruvning nazariy asoslari, xorijiy modellari, ilmiy muassasalari, boshqaruv faoliyatining jahon tajribalari, tizimdagi samaradorlik, O'zbekistonda menejment, soha taraqqiyoti yo'lidagi zamonaviy islohotlar haqida tushuncha beradi.

Kalit so'zlar: davlat boshqaruvi, davlat siyosati, madaniyat, madaniy faoliyat, madaniyat tashkilotlari, san'at, teatr san'ati.

Har bir mamlakatning dunyo sahnasida e'tibor ko'rish, o'zligini namoyon qilishi uchun san'at va sportning hissasi beqiyos. San'at ham, sport ham tarjimonsiz, ko'ngil tarjimalari orqali qalblarga yetib boradi. O'zbekiston madaniyati, san'ati va sportini jahon ahliga manzur bo'lishi uchun tinmay izlanayotgan san'atkorlar, madaniyat arboblari, sport ustalarining iqtidorli asrlar davomida muazzam Sharqning gultoji hisoblanib, jahonga buyuk mutafakkirlar bergan O'zbekistonning dovrug'ini taratmoqdalar. Bunda albatta ularga davlatimiz va hukumatimizning yaratib bergan shart-sharoitlar katta madad bo'layotgani rost. So'nggi ikki-uch yilda yurtimizda madaniyat va san'at sohasini tizimli va izchil takomillashtirish, dunyo e'tirofidagi davlatlarning xorijiy amaliy tajribalarini

keng

qo'llash, yutuqlari natijalarini o'rganish va amaliyotga tadbiq etish negizida sohaga

oid faoliyatni samarali yo'lga qo'yish, innovatsion yangiliklarni joriy etish, madaniyat va san'at muassasalarining moddiy-texnik bazasini, kadrlar salohiyatini

bosqichma bosqich yuksaltirib borish masalalariga davlatimizning ustuvor siyosati

darajasida e'tibor berilmoqda. 2018 yilning 15 fevralida Prezidentimiz "Madaniyat va sport sohasida boshqaruv tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi farmonni imzoladi. Unga ko'ra, mazkur sohalar bilan bog'liq bir qator isloxotlarni amalga oshirish uchun tegishli ko'rsatmalar berildi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Madaniyat va sport ishlari vazirligi tugatilib, uning negizida O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi hamda O'zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport davlat qo'mitasini tashkil etishga qaror qilindi va mazkur tashkilotlarning asosiy vazifa va yo'nalishlari belgilandi. Shuningdek, "O'zbeknavo" estrada birlashmasi va "O'zbekraqs" milliy raqs birlashmasi negizida "O'zbekkonsert" davlat muassasasini tuzish, Xalq ta'limi vazirligiga qarashli R.Glier nomidagi , V.Uspenskiy nomidagi ixtisoslashtirilgan musiqa akademik litseylari, Respublika ixtisoslashtirilgan musiqa va san'at akademiklitseyi, bolalar musiqa va san'at maktablari, shuningdek, "Istiqlol" va "Turkiston" san'at saroylari – O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi tizimiga o'tkaziladigan bo'ldi.

Faoliyatini o'rganib chiqish natijalarini hisobga olib, "O'zbekteatr" ijodiy-ishlab chiqarish birlashmasi, "Artmadad" maxsus jamg'armasi va "O'zbekmuzey" jamg'armasi tugatilib, mazkur tashkilotlarning funksiyalari va mol-mulkini Madaniyat vazirligiga topshirish vazifasi ko'rsatildi. Farmon sharhida qayd etiladiki, ushbu hujjat madaniyat va sport sohasida boshqaruv tizimini tubdan takomillashtirish, ushbu sohada davlat siyosatini amalga oshirish samaradorligini keskin oshirish, O'zbekiston xalqining boy va o'ziga xos madaniyati, san'ati va ijodini yanada rivojlantirishni ta'minlash, aholining keng qatlami o'rtasida ma'nan va axloqan komil inson bo'lish, sog'lom turmush tarzini yuritishga intilishini rag'batlantirishga yo'naltirilgan. O'zbekiston ijodkorlarini qo'llab-quvvatlash "Ilhom" jamoat fondi, O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi huzurida Madaniyat va san'atni rivojlantirish jamg'armasi, O'zbekiston kompozitorlari va bastakorlari uyushmasi, O'zbekiston davlat filarmoniyasi, O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutining Farg'ona mintaqaviy filiali tashkil etilishi milliy madaniyatimiz rivoji yo'lidagi zalvorli qadam bo'ldi.

Bu islohotlar o'z navbatida yangi iqtidorlarni izlab topish, yangi repertuarlar yaratish, yangi ijodiy samaralar uchun keng imkoniyatlardir. Yurtboshimiz tomonidan madaniyat va sport boshqaruvi tizimini takomillashtirish to'g'risidagi farmonning imzolanishi ushbu sohalar faoliyatida yangi davrni boshlab beradi desak, xato bo'lmaydi. Chunki kundun-kun san'at va sportdek qudratli vositalarga e'tibor butun dunyoda ortib borayotir, binobarin, o'z istiqboli va jahoniy maqomini o'ylagan har bir millat ayni jabhalarga g'amxo'rlik ko'rsatishini zamonning o'zi taqozo etayotir. Demak, yuqoridagi farmon va unda belgilangan vazifalarni hech ikkilanmay, mavzuimiz bilan uzviy aloqadorlikda tahlil qilish mumkin. Boisi ushbu tizimlarning isloh qilinishi, faoliyatini qayta ko'rib chiqilishi va strukturasi, boshqaruv mexanizmining yangitdan yo'lga qo'yilishi san'at va madaniyat sohasida yuz bergan jiddiy transformatsionhodisadir. Shu ma'noda, barcha sohalar kabi san'at ham jamiyatning mavjud holati va talabidan kelib chiqib, doimiy yangilanishda bo'lishini qayd etish lozim. So'nggi yillarda davlat rahbari tashabbusi bilan ilm-fan sohalarida taraqqiyotida o'zgarishlar ulkan. Yurtboshimizning "Ilmiy va ilmiy – texnikaviy faoliyat natijalarini tijoratlashtirish samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori, "Fan va oliy ta'lim xodimlarining mehnat haqi miqdorini yanada oshirish, ilmiy va ilmiy-texnik faoliyat natijalari joriy etilishini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni ilmiy va innovatsion rivojlanishni ta'minlash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bu borada 2017-2018 yillarda davlat byudjeti mablag'lari hisobidan ilmiy amaliy va innovatsion loyihalar, ishlanmalarni moliyalashtirish uchun qariyb 800 milliard so'm ajratilgani ilm fanga berilgan katta e'tiborning yaqqol dalilidir. Prezidentimizning 2017 yil 16 noyabrdagi "Respublika oliy Madaniyat va san'at muassasalari bakalavriyatiga kirish test sinovlarini o'tkazish tartibini takomillashtirish to'g'risida"gi qarori asosida 2017-2018 o'quv yilidan boshlab alohida iqtidor talab qiladigan madaniyat, dizayn, tasviriy va amaliy san'at, san'atshunoslik, musiqiy ta'lim, sport va jismoniy tarbiya sohasidagi 18 ta'lim yo'nalishiga qabul qilish test sinovlarisiz, ijodiy imtihonlar orqali amalga oshirilishi madaniyat va san'at sohasi ixlosmandlari bo'lgan yoshlar uchun muddao bo'ldi. Unga ko'ra O'zbekiston davlat konservatoriyasi, O'zbekiston

davlat san'at va madaniyat instituti, Kamoliddin Behzod nomidagi milliy dizayn va rassomchilik instituti, Toshkent davlat milliy raqs va xoreografiya oliy maktabida

ijodiy imtihonlar joriy qilindi. O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutida jahon tajribasidan kelib chiqib, "Kutubxona axborot faoliyati" ta'lim yo'nalishi bo'yicha o'quv reja va malaka talablari qaytadan ishlab chiqildi. Teatr san'atiga berilayotgan e'tibor, Prezidentimizning soha xodimlari bilan uchrashuvlardagi takliflari asosida "Aktyorlik san'ati" (faoliyat turlari bo'yicha) maxsus sirtqi bo'limi tashkil etildi. "Kasb ta'limi (faoliyat turi bo'yicha)", "Vokal ijrochiligi", "San'atshunoslik" (turlar bo'yicha)," "Aktyorlik san'ati" (turlar bo'yicha), "Rejissyorlik san'ati" (turlar bo'yicha)," Xalq ijodiyoti" (turlar bo'yicha) yo'nalishlari bo'yicha kirish imtihonlari ijodiy sinovlar tarzida o'tkazildi. Jarayonni har tomonlama o'tkazish maqsadida taniqli san'atshunos olimlar, teatr san'ati ustalari, O'zbekiston xalq artistlari baholadilar va mamlakatimiz tarixida birinchi marta ijodiy imtihonlar haqiqiy iste'dodlarni saralab berdi.

Madaniyat va san'at sohasiga bo'lgan katta e'tibor samaralarini birgina sohaga ixtisoslashtirilgan, 91 yillik tarixi davomida minglab dunyoga tanilgan musiqa ijrochilarini tarbiyalagan R.Glier nomidagi Respublika ixtisoslashtirilgan musiqa akademik litseyi faoliyatini olib ko'raylik. Ushbu san'at dargohi 59 ta O'zbekiston Xalq artistlari, O'zbekiston Respublikasi san'at arboblari, respublikada xizmat ko'rsatgan yoshlar murabbiylari, professorlar, "Do'stlik", "Sog'lom avlod uchun" ordenlari, "Shuhrat" medallari sohiblari, "Zulfiya", "Nihol" davlat mukofotlarining sovrindorlarining ijodlarini xalqqa tanitdi. Maxsus fortepiano, kamonli va torli cholg'ular, damli va zarbli cholg'ular, o'zbek xalq cholg'ulari, an'anaviy ijrochilik, estrada ijrochiligi, akademik xonandalik, xor dirijyorligi singari sakkiz yo'nalishda ijod qilayotgan iste'dodli yoshlar dunyoning saksondan ortiq davlatlarida nufuzli xalqaro va respublika tanlovlarida sovrinli o'rinlarni egallab kelmoqdalar. So'nggi uch yil davomida 132 nafar xalqaro, 60 nafar respublika tanlovlarida yuqori o'rinlarni egallab kelayotgan yosh iste'dod sohiblari klassik, mumtoz, o'zbek san'atini butun jahonga keng targ'ib qilmoqdalar. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, Prezidentimiz tashabbuslari bilan O'zbekiston kitobxon mamlakatga aylandi. Mutolaa va kitobxonlik madaniyati aholining barcha qatlamlari orasida keng yoyilmoqda. "Yosh kitobxon", "Kitobxon oila", "Mutolaa siri" tanlovlari bo'lib o'tmoqda. O'zbekiston noshirlari va kitob savdosi milliy assotsiatsiyasi tuzildi. O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti tashkil etildi

Ko'rinadiki, amalga oshirilayotgan islohotlarning barchasi rivojlangan davlatlarda olib borilayotgan jahon tajribasiga asoslangan innovatsiyalar, g'oyalar asosida mamlakatimizda inson uchun, uning manfaati va farovonligi amalga oshirilmoqda. Boshqaruv faoliyatining yangi qirralaridan biri – respublikada innovatsion vazirlik tizimini yaratish bo'ldi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining innovatsion vazirlik faoliyatini tashkil etish to'g'risidagi qaroriga asosan tashkil etilgan yangi tuzilma mamlakatni rivojlantirishning uzoq muddatli ssenariylarini hisobga olgan holda innovatsiyalarni ishlab chiqish hamda davlat va jamiyat qirrilishiga joriy etish, shuningdek, jamiyat va davlat taraqqiyotini ta'minlovchi ilmiy tadqiqotlar va ilg'or texnologiyalarning ulug'vor va istiqbolli yo'nalishlarini rivojlantirish strategiyasini belgilash sohasida:

-innovatsion g'oyalar, ishlanmalar va texnologiyalarni ishlab chiqish, davlat va jamiyat boshqaruvini rivojlantirishga ko'maklashish, davlat xizmatlari sifatini oshirishga yo'naltirilgan ilmiy tadqiqotlarni o'tkazishni tashkil etadi;

- innovatsion g'oyalar, ishlanmalar va texnologiyalarning ishlab chiqilishini

tashkil etadi, ilmiy tadqiqotlar natijalarini targ'ib qilish va amaliy foydalanish mexanizmlarini shakllantiradi;

-jamoat nazoratini amalga oshirishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etadi;

-innovatsion jarayonni amalga oshirishning eng maqbul variantlarini tizimlashtiradi, aniq vaziyatlar uchun optimal boshqaruv qarorlarini ishlab chiqadi

Boshqaruv faoliyatidagi yangi bosqich - **Prezident maktablarini** tashkil etilishi ham yoshlarning intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirish, iqtidorli bolalarni qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, huquqi ong va huquqiy madaniyati darajasini yuksaltirish xalq ta'limi

sohasidagi davlat siyosatining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Iqtidorli bolalarni aniqlash ta'lim jarayonida ilg'or texnologiyalarni qo'llagan holda ularni o'qitish va tarbiyalash bo'yicha yaxlit tizim yaratish iste'dodli yoshlarni yanada qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish, ma'nan yetuk va intellektual jihatdan barkamol avlodni shakllantirish, shuningdek 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini iqtisodiy-ijtimoiy rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining "Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlantirish yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturiga ko'ra. o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish, ularda yetakchilik ko'nikmalari va

notiqlik san'atini rivojlantirish, tanqidiy fikrlash, axborotni izlash, tahlil qilish va qayta ishlash, olingan bilimlarni amaliyotda qo'llash malakasini oshirish, xalqaro

olimpiadalar, tanlovlar va musobaqalarda munosib ishtirokini ta'minlash, ularda

Vatanga muhabbat tuyg'usi va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat bilan munosabati, hayotga qat'iy ishonch va qavrashlarni shakllantirish, bitiruvchilarning ilg'or xorijiy oliy o'quv yurtlarida ularning respublikadagi filiallarida o'qishini davom ettirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Salimov O., Quronboyev Q., Bekmurodov M., Tangriyev L. *Boshqaruv hikmati.* – Toshkent: G'.G'ulom nomidagi nashriyot – matbaa ijodiy uyi, 2018
2. Mirziyoyev Sh.M. *Ma'naviy islohotlar davlat siyosatining ustuvor yo'nalishidir.* // Toshkent. "O'zbekiston", 1998.
3. Karimovl.A. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch". Toshkent, "Ma'naviyat". 2008.